

*Przestępstwa
motywowane uprzedzeniami*

***Organy ścigania
wobec narastającej
agresji motywowanej
uprzedzeniami***

stowarzyszenie
żydowskie
czulent

Opracowanie

Joanna Grabarczyk-Anders, Piotr Kwapisiewicz
Współpraca: Damian Wutke, Dominika Bulska

stowarzyszenie
żydowskie
czulent

Wydawca

Żydowskie Stowarzyszenie Czulent
ul. św. Sebastiana 36/1
31-051 Kraków
www.czulent.pl

Wydanie

Wydanie I
Kraków 2026
ISBN: 978-83-981041-0-4

Licencja

Publikacja na licencji Creative Commons
CC BY-SA 4.0 PL.
Copyright © Żydowskie Stowarzyszenie Czulent

Stowarzyszenie przeciw Antysemityzmowi i Ksenofobii

Publikacja powstała przy współpracy ze Stowarzyszeniem przeciw Antysemityzmowi i Ksenofobii „Otwarta Rzeczpospolita”.

Publikacja została przygotowana w ramach projektu „Online antisemitism in Poland: establishment of a legal aid helpdesk, reporting and advocacy activities”, finansowanego przez Fundację Pamięć, Odpowiedzialność i Przyszłość (EVZ).

Informacja o finansowaniu

Projekt finansowany ze środków Fundacji Pamięć, Odpowiedzialność i Przyszłość (EVZ).

Niniejsza publikacja nie odzwierciedla stanowiska ani opinii Fundacji Pamięć, Odpowiedzialność i Przyszłość (EVZ).

Wesprzyj nas

Przyłącz się do nas w przeciwdziałaniu antysemityzmowi. Wesprzyj naszą działalność, dokonując wpłaty na rzecz stowarzyszenia.

Żydowskie Stowarzyszenie Czulent
ul. św. Sebastiana 36/1
31-051 Kraków

Konto bankowe:

15 1600 1462 1880 9351 6000 0002

Posiadamy status organizacji pożytku publicznego. Możesz również przekazać nam 1,5% podatku.

Przekazując **1,5%** podatku – wspierasz, pomagasz, zmieniasz

Przekazując 1,5% na Żydowskie Stowarzyszenie Czulent, wspierasz działania, które:

- zapewniają wsparcie osobom dotkniętym przemocą,
- prowadzą do zmian w politykach publicznych dotyczących przeciwdziałania przemocy motywowanej uprzedzeniami,
- umożliwiają prowadzenie strategicznych spraw sądowych zmieniających standardy prawne,
- wzmacniają instytucje i społeczności lokalne przez warsztaty i działania edukacyjne.

Twoje 1,5% może pomóc konkretnej osobie dziś i zmienić zasady systemu jutro.

Jak przekazać 1,5%?

To proste i zajmuje tylko chwilę:

1. W swoim rozliczeniu PIT znajdź rubrykę „Przekaż 1,5% podatku”.
2. Wpisz numer KRS: **0000226390**.
3. Zatwierdź deklarację – również online przez e-PIT.

Nie płacisz nic więcej

– decydujesz tylko, gdzie trafi część twojego podatku.

Spis treści

Podsumowanie	5
1. Wstęp	6
2. Dane statystyczne Policji i prokuratury – skala i dynamika zjawiska	10
3. Brak wdrożenia Aktu o usługach cyfrowych (DSA) a skuteczność ścigania	15
4. Brak systemowego rozumienia istoty przestępstw motywowanych uprzedzeniami	17
5. Problemy kwalifikacji prawnej i praktyki umorzeń w sprawach uprzedzeniowych	21
6. Inicjatywa dowodowa – obszar krytyczny	23
7. Możliwe przyczyny niskiego odsetka spraw kierowanych do sądu	25
8. Metodologia i zakres analizy	28
9. Zespół przygotowujący raport	34
10. Spis wykresów	36

Podsumowanie

Żydowskie Stowarzyszenie Czulent wspierając osoby pokrzywdzone przestępstwami motywowanymi uprzedzeniami, obserwuje narastające trudności w ich rozpoznawaniu i ściganiu. Niniejsza publikacja łączy perspektywę organów ścigania z doświadczeniem organizacji społecznych i stanowi kontynuację badań z 2022 r. o doświadczeniach pokrzywdzonych od momentu zgłoszenia do rozstrzygnięcia sprawy, wskazując na następujące wyzwania:

- **Przestępstwa motywowane uprzedzeniami nie mogą być „drugorzędne”**: godzą jednocześnie w jednostkę i grupę, z którą jest utożsamiana, wywołując efekt zastraszenia i naruszając porządek publiczny. Nie dotyczą wyłącznie mniejszości – ten sam mechanizm może dotknąć grup większościowych. Przyzwolenie na przemoc wobec „innych” sprzyja jej normalizacji wobec całej wspólnoty.
- **Dane Policji i prokuratury pokazują szybki wzrost skali zjawiska** (m.in. o 41% w pierwszych 7 miesiącach 2025 r. r/r, w Warszawie o 84%). Jednocześnie skuteczność reakcji karnej spada: w 2024 r. tylko 18% postępowań zakończyło się skierowaniem aktu oskarżenia, a 43% – umorzeniem, w tym 26% z powodu niewykrycia sprawcy. Widoczne są istotne różnice między jednostkami, co wskazuje na potrzebę dalszej standaryzacji praktyk i procedur.
- Najpoważniejsze bariery dotyczą przestępstw popełnianych w przestrzeni internetowej. **Monitoring stowarzyszenia pokazuje, że do ponad 90% incydentów dochodzi w sieci, a wiele postępowań kończy się umorzeniem z powodu braku danych od platform społecznościowych, słabej inicjatywy dowodowej oraz braku krajowych mechanizmów egzekwowania obowiązków wynikających z prawa, w tym z Aktu o usługach cyfrowych (DSA)**. Raport wskazuje więc na potrzebę standaryzacji działań, wzmocnienia kompetencji oraz wprowadzenia mechanizmów gwarantujących faktyczne przestrzeganie przez platformy obowiązujących regulacji.
- **Kluczowym rozwiązaniem jest przywrócenie i wzmocnienie specjalizacji w sprawach przestępstw motywowanych uprzedzeniami**. Specjalizacja zwiększa szanse na prawidłową kwalifikację prawną (w tym rozpoznanie motywacji uprzedzeniowej i wieloczynowości przekazów), wzmacnia inicjatywę dowodową – zwłaszcza w sprawach internetowych (OSINT, zabezpieczanie treści, współpraca z platformami, praca z biegłymi) – oraz ogranicza ryzyko automatycznego umarzania spraw z powodu „braku znamion” lub „niewykrycia sprawcy”. Ułatwia także merytoryczny nadzór nad decyzjami, wyrównuje praktykę między regionami i poprawia współpracę z osobami pokrzywdzonymi oraz organizacjami społecznymi, co może przełamywać „błędne koło” niskiej zgłaszalności i niskiej skuteczności ścigania.

1

Wstęp

Żydowskie Stowarzyszenie Czulent, jako organizacja udzielająca wsparcia osobom pokrzywdzonym przestępstwami z nienawiści, na co dzień dostrzega wyzwania, z jakimi mierzą się zarówno osoby pokrzywdzone, jak i organy ścigania w identyfikowaniu oraz skutecznym ściganiu tego szczególnego rodzaju czynów zabronionych.

Obserwujemy również liczne przypadki dezinformacji, manipulacji, a czasem po prostu braku świadomości dotyczącej przestępstw motywowanych uprzedzeniami. Dlatego w naszej działalności istotne jest również dostarczanie rzetelnych danych, analiz i badań, które wspierają działania będące skuteczną odpowiedzią na współczesne wyzwania związane z przestępstwami z nienawiści.

W 2022 r. stowarzyszenie przeprowadziło badania poświęcone doświadczeniom osób pokrzywdzonych. Przeanalizowaliśmy cały proces prawny, jaki przechodzą osoby pokrzywdzone przestępstwem motywowanym uprzedzeniami, od momentu podjęcia decyzji o zgłoszeniu przestępstwa aż po wydanie prawomocnego wyroku przez sąd. W badaniach zwracaliśmy uwagę na rolę osób i instytucji zaangażowanych na różnych etapach postępowania, od przyjęcia zgłoszenia po działania wspierające.

Badanie pozwoliło zidentyfikować nam elementy, które należy wzmocnić w tym systemie, i przedstawiliśmy je w publikacji „Analysis of the Experiences of Victims of Criminal Offences and Incidents Motivated by Hate”¹.

Niniejsza publikacja stanowi kolejną analizę – tym razem przygotowaną z perspektywy organów ścigania i organizacji zgłaszającej przestępstwa. Powstała ona na podstawie danych statystycznych Policji i prokuratury, a także danych jako-

1 Żydowskie Stowarzyszenie Czulent, Analysis of the Experiences of Victims of Criminal Offences and Incidents Motivated by Hate (Kraków: Żydowskie Stowarzyszenie Czulent, 2022), <https://czulent.pl/analysis-of-the-experiences-of-victims-of-criminal-offences-and-incidents-motivated-by-hate-4/>

ściowych i ilościowych gromadzonych przez organizacje społeczne zajmujące się monitorowaniem oraz zgłaszaniem przestępstw motywowanych uprzedzeniami.

Uwzględniono zarówno oficjalne statystyki organów ścigania, jak i doświadczenia podmiotów wspierających osoby pokrzywdzone oraz inicjujących postępowania karne w sprawach dotyczących mowy nienawiści i przestępstw z nienawiści.

Analiza danych statystycznych, a następnie zestawienie wniosków z analizą materiałów pochodzących z postępowań karnych pozwoliły nam zidentyfikować kluczowe wyzwania systemowe oraz wskazać możliwe rozwiązania i rekomendacje. Mają one na celu wsparcie organów ścigania w codziennej pracy nad skutecznym reagowaniem na przestępstwa motywowane uprzedzeniami.

Celem niniejszego opracowania jest nie tylko diagnoza skali i charakteru problemu, lecz także wskazanie systemowych przyczyn ograniczonej skuteczności ścigania tego rodzaju czynów oraz zaproponowanie kierunków zmian niezbędnych do zapewnienia realnej ochrony prawnej, wzmocnienia bezpieczeństwa publicznego i realizacji zobowiązań państwa wynikających z prawa krajowego oraz międzynarodowego.

Zanim przejdziemy do dalszej analizy, istotne jest zrozumienie specyfiki przestępstw motywowanych uprzedzeniami. Nie stanowią one marginalnej ani „drugorzędnej” kategorii przestępstw, lecz są poważnymi czynami karalnymi godzącymi w porządek publiczny, o wysokiej szkodliwości społecznej. Ich szczególny charakter polega na tym, że każda taka przemoc dotyka jednocześnie konkretne osoby oraz całe grupy społeczne, do której ofiara należy lub z którą jest utożsamiana. W przestępstwach motywowanych uprzedzeniami pokrzywdzona jest więc zawsze zarówno jednostka, jak i społeczność. Każdy taki czyn jest wiadomością skierowaną do grupy, iż jej członkowie nie są mile widziani, ich bezpieczeństwo jest warunkowe, a ochrona ze strony państwa – niepewna. W tym sensie przestępstwa motywowane uprzedzeniami mają wymiar zastraszający i destabilizujący, wykraczający daleko poza indywidualne naruszenie prawa.

Jednocześnie należy podkreślić, że rozpowszechnione w debacie publicznej przekonanie, iż przestępstwa motywowane uprzedzeniami dotyczą wyłącznie mniejszości, jest nieprawdziwe. Agresja motywowana uprzedzeniami jest również kierowana do większościowych grup, np. chrześcijan i katolików – w szczególności w sytuacjach, w których sprawcy odwołują się do wrogości na tle wyznaniowym lub antyreligijnym, a przekaz przybiera formę dehumanizacji, wykluczenia lub wezwania do przemocy. Ma to znaczenie systemowe: stawką jest ochrona bezpieczeństwa wspólnotowego i porządku publicznego przed mechanizmem nienawiści jako narzędziem przemocy symbolicznej i społecznej. Tego rodzaju przestępstwa

zawsze uderzają w fundamenty życia społecznego – niezależnie od tego, czy ich ofiarą staje się grupa mniejszościowa, czy większościowa. Akceptacja przemocy motywowanej uprzedzeniami wobec „innych” oznacza w istocie przyzwolenie na jej stosowanie wobec każdego z nas, wobec wspólnot narodowych, religijnych i społecznych, w których funkcjonujemy².

Zjawisko to stanowi realne zagrożenie dla porządku demokratycznego. Mowa nienawiści i przestępstwa motywowane uprzedzeniami bywają elementem dezinformacji, są wykorzystywane w ramach działań o charakterze wojny hybrydowej oraz służą sianiu niepokoju społecznego, pogłębianiu konfliktów międzygrupowych i podważaniu zaufania do instytucji państwa. W dobie dynamicznego rozwoju internetu, mediów społecznościowych oraz narzędzi opartych na sztucznej inteligencji, które radykalnie obniżają próg kosztów produkcji i rozpowszechniania treści nienawistnych, skuteczne przeciwdziałanie tej kategorii przestępczości powinno stać się priorytetem państwa – rozumianym jako obowiązek zapewnienia realnej ochrony prawnej oraz ochrony bezpieczeństwa publicznego.

Jednym z kluczowych wyzwań zidentyfikowanych w toku analizy jest systemowe niezrozumienie przestępstw motywowanych uprzedzeniami przez Policję i prokuraturę. Wynika ono m.in. z braku specjalistycznych szkoleń, niedostatecznej wiedzy, w szczególności różnicy między bezpośrednim pokrzywdzeniem jednostki a atakiem motywowanym przynależnością grupową. Problem ten jest pogłębiany przez dezinformację dotyczącą tego, czym jest przestępstwo z nienawiści, w tym szczególny jego rodzaj, jakim jest mowa nienawiści, oraz bagatelizowanie ich wpływu na relacje społeczne, stabilność demokratyczną i poziom bezpieczeństwa publicznego. Ta świadomość jest tym bardziej istotna, gdyż w debacie publicznej coraz częściej pojawiają się strategie retoryczne, które zniekształcają znaczenie przestępstw z nienawiści, zwłaszcza w obszarze tzw. mowy nienawiści.

Manipulacje te polegają przede wszystkim na rozmywaniu definicji. Z jednej strony obserwujemy nadinterpretację wypowiedzi mieszczących się w granicach dozwolonej krytyki, które są przedstawiane jako „mowa nienawiści” – szczególnie wtedy, gdy dotyczą instytucji religijnych lub poglądów wyznaniowych. Z drugiej

2 W niniejszej publikacji koncentrujemy się na przestępstwach motywowanych uprzedzeniami ze względu na przesłanki narodowościowe, etniczne, rasowe, wyznaniowe lub bezwyznaniowość, co wynika z zakresu regulacji obowiązujących w polskim Kodeksie karnym, penalizującym czyny motywowane uprzedzeniami w odniesieniu do tych kategorii. Analiza obejmuje zatem te przypadki, które są formalnie ścigane w polskim systemie prawnym. Jednocześnie mamy świadomość, że przestępstwa motywowane uprzedzeniami mogą dotyczyć również innych przesłanek, takich jak m.in. orientacja seksualna, tożsamość płciowa, niepełnosprawność czy wiek, które nie są wprost wymienione w obowiązujących przepisach prawa karnego.

strony pojawiają się narracje sugerujące, że ktoś został ukarany jedynie za swoje przekonania religijne, podczas gdy w rzeczywistości przepisy dotyczą przestępstw motywowanych uprzedzeniami, takich jak nawoływanie do przemocy, znieważanie czy pochwalanie przestępstw, a nie samych wierzeń, poglądów. Takie rozmycie znaczenia pojęć zaciera granicę między dopuszczalną krytyką przekonañ lub instytucji a przestępstwami wymierzonymi w osoby ze względu na ich cechy chronione. Utrudnia to prawidłową kwalifikację prawną czynów i osłabia ochronę grup szczególnie narażonych na przemoc i dyskryminację.

Równolegle pojawia się narracja, według której przepisy antydyskryminacyjne są prezentowane jako przywileje mniejszości kosztem większości oraz jako ograniczenie wolności słowa. W efekcie spada społeczna akceptacja dla ich stosowania, a rośnie przyzwolenie na agresywną retorykę wobec grup wrażliwych. Warto podkreślić, że przestępstwa motywowane uprzedzeniami nie dotyczą krytyki, lecz działań m.in. takich jak nawoływanie do przemocy, znieważenie czy groźby.

Obserwujemy również instrumentalne wykorzystywanie tematu przestępstw z nienawiści, zwłaszcza przez środowiska budujące swoje przekazy informacyjne czy wezwania do działania na uprzedzeniach. Ściganie takich czynów bywa przedstawiane jako narzędzie walki politycznej, a nie jako obowiązek państwa wynikający z konstytucyjnej ochrony praw obywatelskich. Tego rodzaju przekaz podważa zaufanie do instytucji wymiaru sprawiedliwości i sprzyja normalizowaniu przestępstw.

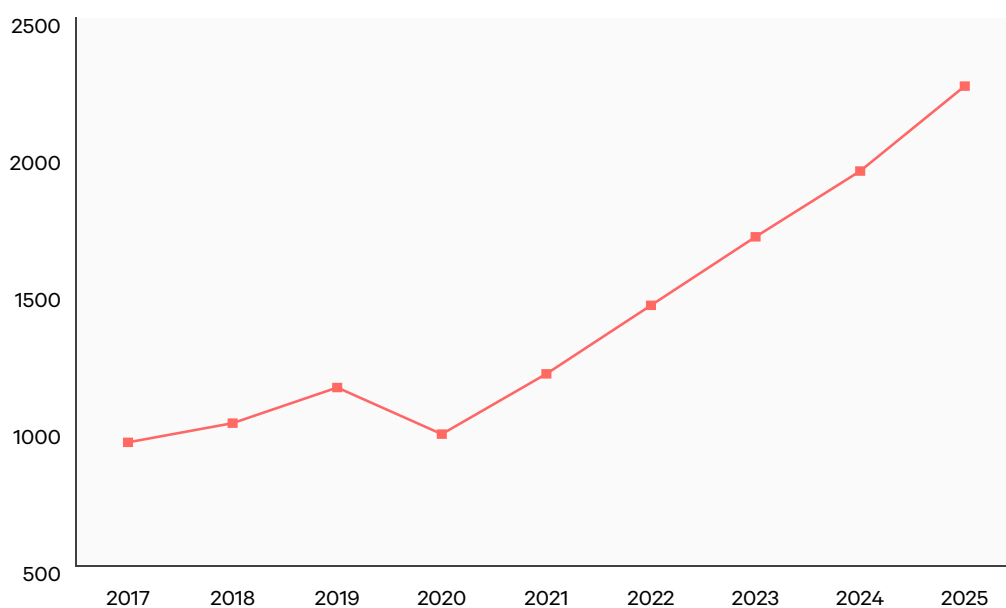
W tym kontekście polecamy szczególnie naszą publikację „Przestępstwa motywowane uprzedzeniami. Orzecznictwo krajowe i międzynarodowe”, która w przystępny sposób prezentuje granice wynikające z polskiego i międzynarodowego orzecznictwa oraz pomaga lepiej zrozumieć definicję tych przestępstw.

Zapraszamy do zapoznania się z niniejszą analizą oraz przedstawionymi rekomendacjami. Wnioski z badania mogą stanowić wsparcie dla decydentów oraz osób odpowiedzialnych za rozwój i efektywność systemu ścigania, wskazując obszary wymagające wzmocnienia oraz umożliwiając lepsze zaplanowanie wsparcia dla Policji i prokuratury w zakresie zidentyfikowanych luk systemowych. Jednocześnie publikacja może być użyteczna dla prawników i osób wspierających osoby pokrzywdzone przestępstwami motywowanymi uprzedzeniami – pozwalając na lepsze przygotowanie zawiadomień o podejrzeniu popełnienia przestępstwa, z uwzględnieniem elementów, które w praktyce postępowań okazują się najłagodniejszym ogniwem systemu.

2 Dane statystyczne Policji i prokuratury – skala i dynamika zjawiska

Z analizy dostępnych danych statystycznych Policji wynika, że w ciągu pierwszych siedmiu miesięcy 2025 r. liczba przestępstw motywowanych uprzedzeniami wzrosła o 41% w porównaniu z analogicznym okresem roku poprzedniego. Szczególnie niepokojąca jest sytuacja w Warszawie, gdzie w tej kategorii przestępstw odnotowano wzrost aż o 84%. Dane te potwierdzają, że to ogólnopolskie zjawisko jest silnie skoncentrowane w dużych aglomeracjach, gdzie żyją liczniejsze skupiska osób należących do grup mniejszościowych. Sprawia to, że skutki społeczne takich czynów, takie jak zastraszenie i normalizacja agresji, silniej oddziałują na społeczności, w które te przestępstwa są wymierzone.

Analogiczny trend jest widoczny w danych Prokuratury Krajowej. Z analizy informacji udostępnionych w trybie dostępu do informacji publicznej wynika, że liczba zarejestrowanych w prokuraturze postępowań o przestępstwa motywowane uprzedzeniami rosła niemal nieprzerwanie przez ostatnie kilkanaście lat. O ile w 2007 r. rejestrowano około 40 takich spraw w ciągu roku, o tyle w 2024 r. liczba ta wyniosła już 1940 postępowań. Jedynym okresem krótkotrwałego zaburzenia dynamiki był okres pandemii COVID-19, co jednak nie zmieniło długofalowego trendu wzrostu.

Wykres 1. Liczba zarejestrowanych postępowań w sprawach o przestępstwa motywowane uprzedzeniami w latach 2017–2025 (trend wzrostowy z wyraźnym przyspieszeniem po 2022 r.)

Wzrost ten znajduje odzwierciedlenie także w strukturze ogółu spraw prowadzonych przez prokuraturę. Postępowania dotyczące przestępstw motywowanych uprzedzeniami stanowią coraz większy odsetek wszystkich postępowań przygotowawczych – od 11‰ w 2021 r. do 17‰ w 2024 r. Oznacza to, że przestępczość motywowana uprzedzeniami przestała być zjawiskiem marginalnym, a jej znaczenie w praktyce funkcjonowania organów ścigania systematycznie rośnie.

Jednocześnie należy podkreślić, że dane statystyczne Policji i Prokuratury Krajowej funkcjonują w ramach dwóch odrębnych systemów raportowania, które nie są zbieżne metodologicznie. Obydwa systemy są obarczone istotnymi ograniczeniami, oznacza to, że przedstawione dane nie mogą być traktowane jako precyzyjne odzwierciedlenie rzeczywistej skali zjawiska, lecz raczej jako przybliżony wskaźnik trendów i dynamiki. Jako załącznik do niniejszej publikacji zamieściliśmy w końcowej części surowe dane uzyskane od Policji i prokuratury, bez dodatkowego przetwarzania analitycznego.

Analiza danych statystycznych Policji i Prokuratury Krajowej wskazuje na systematyczny wzrost liczby przestępstw motywowanych uprzedzeniami w Polsce, który w ostatnich latach wyraźnie przyspieszył. Skoro skala spraw rośnie, kluczowe staje się pytanie, czy rośnie również skuteczność odpowiedzi państwa na ten rodzaj przestępczości.

2.1

Różnice w podejściu poszczególnych jednostek – dowód braku jednolitych standardów

Analizując poszczególne postępowania, dostrzegamy wyraźne i znaczące różnice w skuteczności działania poszczególnych jednostek prokuratury. Różnice te występują również pomiędzy jednostkami porównywalnymi pod względem obciążenia pracą, struktury prowadzonych spraw oraz kontekstu społecznego.

W 2024 r. Prokuratura Rejonowa Warszawa-Mokotów skierowała do sądu zaledwie 3,3% postępowań dotyczących przestępstw motywowanych uprzedzeniami. Dla porównania, średni odsetek dla aglomeracji warszawskiej wynosił 7–8%, podczas gdy w innych dużych ośrodkach miejskich wskaźniki te były wielokrotnie wyższe – Kraków: 25%, Lublin: 29%.

Szczególnie wymownym przykładem są dwie sąsiadujące jednostki stołeczne:

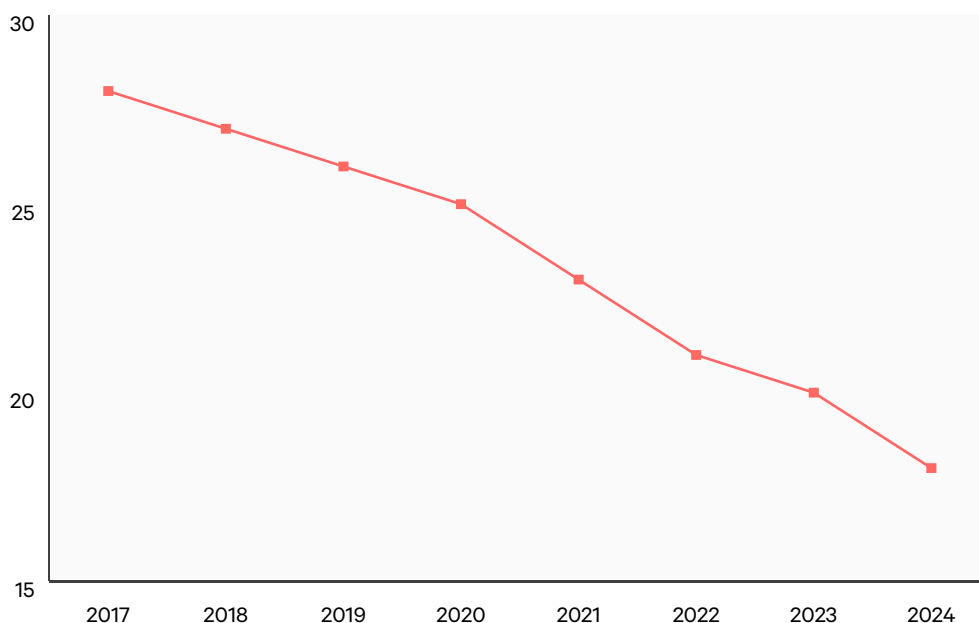
- Prokuratura Rejonowa Warszawa-Praga Północ – 35% spraw zakończonych skierowaniem aktu oskarżenia,
- Prokuratura Rejonowa Warszawa-Praga Południe – 12% spraw zakończonych w ten sposób.

Tak znaczące różnice potwierdzają wnioski organizacji pozarządowych zgłaszających przestępstwa z nienawiści: brakuje jednolitych standardów postępowania, priorytetów przyjmowanych przez poszczególne jednostki, a na przebieg i wynik spraw często decydujący wpływ ma indywidualne doświadczenie poszczególnych prokuratorów. Wskazuje to na potrzebę standaryzacji działań oraz wyrównania kompetencji jednostek w różnych częściach Polski, tak aby przestępstwa motywowane uprzedzeniami były ścigane równie skutecznie niezależnie od miejsca prowadzenia postępowania.

2.2

Skuteczność ścigania – analiza sposobu zakończenia postępowań

W 2024 r. jedynie 18% postępowań tej kategorii zakończyło się skierowaniem aktu oskarżenia do sądu. Jest to najniższy odsetek od czasu wprowadzenia prokuratorskiej specjalizacji w 2014 r. i wartość istotnie niższa niż średni odsetek skierowań do sądu we wszystkich postępowaniach przygotowawczych prowadzonych przez prokuraturę. Może to sugerować wniosek, że przestępstwa motywowane uprzedzeniami są w praktyce traktowane jako kategoria spraw o obniżonej efektywności ścigania – co wprost przekłada się na poczucie bezkarności sprawców.

Wykres 2. Odsetek postępowań przygotowawczych w sprawie przestępstw motywowanych uprzedzeniami zakończonych skierowaniem do sądu (2017–2024) (spadek do 18% w 2024 r. – minimum historyczne)

Zestawienie danych Policji i prokuratury prowadzi do jednoznacznego wniosku: przestępczość motywowana uprzedzeniami rośnie szybciej niż zdolność państwa do jej skutecznego ścigania.

Dane te wskazują na narastającą lukę pomiędzy skalą zjawiska a zdolnością państwa do zapewnienia skutecznej odpowiedzi karnej. W praktyce prowadzi to do utrwalania poczucia bezkarności sprawców, obniżenia zaufania osób pokrzywdzonych do organów ścigania oraz osłabienia funkcji prewencyjnej prawa karnego.

Rosnąca liczba spraw przy jednoczesnym spadku odsetka postępowań kończących się skierowaniem aktu oskarżenia do sądu może wskazywać na występowanie systemowych problemów w funkcjonowaniu organów ściga-

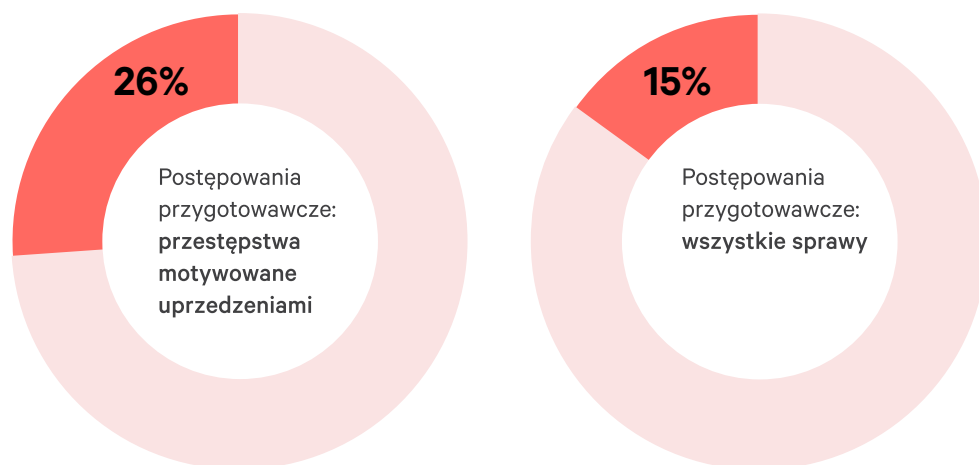
nia w tym obszarze. Nie jest to zapewne jedyny czynnik wpływający na obecną sytuację, jednak w dłuższej perspektywie może on stanowić zagrożenie nie tylko dla bezpieczeństwa osób pokrzywdzonych i społeczności dyskryminowanych, lecz także dla porządku publicznego i stabilności demokracji.

Podsumowując, na tle rosnącej liczby spraw szczególnie niepokojąco prezentują się dane dotyczące sposobu zakończenia postępowań w sprawach o przestępstwa motywowane uprzedzeniami. Wzrost skali zjawiska nie znajduje bowiem odzwierciedlenia w zwiększeniu skuteczności reakcji polskiego wymiaru sprawiedliwości. Dysproporcja między liczbą postępowań przygotowawczych a liczbą aktów oskarżenia i skazań rodzi wątpliwości co do efektywności zapewnienia pokrzywdzonym realnej ochrony sądowej.

2.3

Umorzenia postępowań o przestępstwa motywowane uprzedzeniami

Szczególnie istotnym wskaźnikiem przy analizie skuteczności wymiaru sprawiedliwości oraz identyfikacji wyzwań w ściganiu przestępstw motywowanych uprzedzeniami są dane dotyczące umorzeń postępowań. Analiza danych dotyczących sposobu zakończenia postępowań o przestępstwa motywowane uprzedzeniami wskazuje na wysoki poziom umorzeń w tej kategorii spraw. W 2024 r. aż 43% postępowań zakończyło się umorzeniem, co stanowi wynik znacząco odbiegający od średniej liczby zakończeń postępowań przygotowawczych ogółem.

Wykres 3. Odsetek umorzeń z powodu niewykrycia sprawcy w 2024 r.

Szczególnie niepokojący jest odsetek umorzeń z powodu niewykrycia sprawcy – w sprawach dotyczących przestępstw motywowanych uprzedzeniami wyniósł on 26%. Dla porównania, w odniesieniu do wszystkich postępowań przygotowawczych prowadzonych przez prokuraturę w 2024 r. umorzenia z tej przyczyny stanowiły około 15%. Dane te pochodzą z oficjalnych statystyk Prokuratury Krajowej, publikowanych corocznie w ramach sprawozdań z działalności prokuratury, w części dotyczącej sposobu zakończenia postępowań przygotowawczych. Zastosowane zestawienia mają charakter zagregowany i umożliwiają porównanie tej samej przyczyny umorzenia w odniesieniu do różnych kategorii spraw.

Postępowania dotyczące przestępstw motywowanych uprzedzeniami są niemal dwukrotnie częściej umarzone z powodu niewykrycia sprawcy niż przeciętne postępowania karne, co wskazuje na problem o charakterze systemowym.

Dysproporcja ta nie znajduje racjonalnego uzasadnienia w specyfice przestępstw motywowanych uprzedzeniami. Przeciwnie – znaczna część tych czynów jest popełniana w przestrzeni publicznej lub w internecie, często z wykorzystaniem kont i profili zawierających liczne dane identyfikujące sprawców. Wysoki poziom umorzeń wskazuje zatem nie na obiektywną niewykrywalność sprawców, lecz na niewyczerpanie inicjatywy dowodowej, ograniczanie czynności wykrywczych oraz może sugerować niską priorytetyzację tej kategorii spraw.

Skala umorzeń ma istotne konsekwencje systemowe. Z jednej strony prowadzi do utrwalania

poczucia bezkarności wśród sprawców, zachęcając naśladowców, a z drugiej – zniechęca osoby pokrzywdzone do zgłaszania przestępstw oraz osłabia prewencyjną funkcję prawa karnego. W dłuższej perspektywie stanowi to czynnik sprzyjający eskalacji przestępstw motywowanych uprzedzeniami, a także pogłębia deficyt zaufania do organów ścigania.

3 Brak wdrożenia Aktu o usługach cyfrowych (DSA) a skuteczność ścigania

W naszych raportach obserwujemy, że zdecydowana większość incydentów antysemickich i treści nienawistnych ma dziś w Polsce charakter internetowy – ponad 90% zgłoszeń dotyczy zdarzeń, które wydarzyły się w sieci lub na platformach społecznościowych. Dane te opierają się na monitoringu i zgłoszeniach otrzymanych przez Żydowskie Stowarzyszenie Czulent za pomocą platformy do raportowania oraz narzędzi do monitorowania internetu. Pozwala to uchwycić skalę zjawiska online, nawet jeśli wiele przypadków nie trafia do oficjalnych rejestrów lub organów ścigania.

Wiele postępowań, o których wspominaliśmy wcześniej, kończy się umorzeniem często z braku dostępu do danych o sprawcach. Brak odpowiedzi ze strony dużych platform społecznościowych utrudnia identyfikację autorów i prowadzenie dalszych czynności procesowych. Brak skutecznej współpracy i udostępniania informacji przez globalne serwisy społecznościowe stanowi więc realną barierę w ściganiu przestępstw motywowanych uprzedzeniami i ogranicza możliwości reagowania na zjawisko nienawiści w przestrzeni cyfrowej.

Dlatego też istotnym systemowym problemem wpływającym na wysoki poziom umorzeń postępowań dotyczących przestępstw motywowanych uprzedzeniami jest brak krajowych przepisów wdrażających Akt o usługach cyfrowych (Digital Services Act – DSA). Pomimo obowiązywania DSA na poziomie unijnym w Polsce nie została dotychczas uchwalona ustawa wdrożeniowa, która określałaby kompetencje organów krajowych, procedury egzekwowania obowiązków platform cyfrowych oraz mechanizmy sankcyjne.

W konsekwencji organy ścigania funkcjonują w stanie normatywnej niepewności. Brakuje jednoznacznie wskazanego organu odpowiedzialnego za nadzór nad platformami, jasnych procedur reagowania na odmowy udostępnienia danych

Państwo polskie nie może dopuścić do sytuacji, w której przestępstwa popełniane w przestrzeni internetowej pozostają bez konsekwencji wynikających z polskiego prawa karnego tylko dlatego, że platformy wykorzystywane przez sprawców są zarządzane przez podmioty zagraniczne.

oraz realnych instrumentów egzekwujących od platform współpracę w postępowaniach karnych. W praktyce oznacza to, że brak jest skutecznych narzędzi wyegzekwowania odpowiedzi na żądanie wydania danych osób podejrzanych o popełnienie przestępstwa. A co za tym idzie – możliwości pociągania do odpowiedzialności sprawców przestępstw.

Potrzeba ciągłego rozwijania kompetencji w pozyskiwaniu materiałów dowodowych z platform cyfrowych, a także zrozumienia zasad ich działania oraz procesu zakładania kont użytkowników jest tym bardziej istotna wobec braku adekwatnej reakcji państwa na odmowy lub opóźnienia wydania danych ze strony platform internetowych.

W konsekwencji pozyskanie danych o właścicielu konta wykorzystanego do przestępstwa w mediach społecznościowych jest przerzucane na organy ścigania i osoby pokrzywdzone. W efekcie postępowania dotyczące przestępstw popełnianych w internecie – w tym przestępstw motywowanych uprzedzeniami – są częściej zakończone umorzeniem wobec niewykrycia sprawcy.

Brak wdrożenia DSA³ osłabia tym samym zdolność państwa do skutecznego reagowania na przestępczość w środowisku cyfrowym, podważa realizację unijnych standardów ochrony praw podstawowych oraz negatywnie wpływa na skuteczność ścigania przestępstw motywowanych uprzedzeniami, w tym szczególnego ich typu – mowy nienawiści. Do czasu przyjęcia przepisów krajowych zapewniających realne mechanizmy egzekwowania obowiązków platform cyfrowych działania organów ścigania w tym obszarze pozostaną w znacznym stopniu ograniczone.

3.1

Potrzeba reakcji instytucjonalnej na odmowę wydania danych przez platformy

W sytuacjach, gdy platforma internetowa odmawia udostępnienia danych identyfikujących sprawcę lub opóźnia odpowiedź, reakcja organów ścigania w praktyce bywa ograniczona do odnotowania faktu odmowy, zawieszenia postępowania lub

3 Prezydent Karol Nawrocki 9 stycznia 2026 r. zawiązał ustawę wdrożeniową DSA.

zakończenia sprawy umorzeniem wobec niewykrycia sprawcy. Brakuje działań równoległych, w tym dokumentowania systemowych naruszeń obowiązków przez dostawców usług pośrednich oraz wsparcia polskich organów przez uruchamianie mechanizmów unijnych za pośrednictwem właściwych instytucji. W konsekwencji ciężar ryzyka niewydawania danych osób dokonujących przestępstw z wykorzystaniem tych platform zostaje przerzucony na osoby pokrzywdzone.

W sprawach dotyczących przestępstw motywowanych uprzedzeniami ściganie powinno być traktowane jako element bezpieczeństwa publicznego, realizowany z urzędu i w interesie społecznym. Tego rodzaju czyny godzą bowiem w porządek publiczny oraz podstawowe wartości demokratycznego państwa prawa. W sytuacji, gdy platformy cyfrowe odmawiają współpracy lub opóźniają przekazywanie danych niezbędnych do identyfikacji sprawców, nie powinno to prowadzić do umarzania postępowań, lecz do intensyfikacji działań po stronie państwa. Konieczne jest wypracowanie jasnych standardów reagowania, dokumentowania oraz podejmowania środków prawnych wobec naruszeń obowiązków przez podmioty cyfrowe, tak aby zapewnić realną możliwość skutecznego ścigania przestępstw popełnianych w przestrzeni internetowej.

4 Brak systemowego rozumienia istoty przestępstw motywowanych uprzedzeniami

W przestępstwach motywowanych uprzedzeniami przedmiotem ataku jest przynależność grupowa – rzeczywista lub domniemana – a nie indywidualne cechy jednostki. Sprawcy kierują przekaz przeciwko osobom należącym do określonej społeczności, osobom postrzeganym jako jej członkowie, a także osobom, które w przestrzeni publicznej są z nią utożsamiane (np. przez pochodzenie, język, nazwisko, symbole, praktyki religijne, sposób ubioru lub działania wspierające daną grupę).

Z perspektywy sprawcy kluczowe znaczenie ma powiązanie ofiary z określoną kategorią grupą. W jego przekonaniu taki związek pozwala mu, gdy atakuje jedną osobę, wysłać wiadomość do całej grupy niezależnie od tego, czy osoba pokrzywdzona rzeczywiście posiada cechy identyfikujące ją z daną społecznością.

4.1

„Widownia” jako istotny element mechanizmu szkody społecznej

Jak pokazują badania Uniwersytetu SWPS⁴ oraz Polskiej Akademii Nauk (PAN)⁵, w środowisku cyfrowym sprawca nie zawsze ma na celu wyrządzenie krzywdy konkretnej osobie. Równie, jeśli nie bardziej, jest ważna „widownia”: obserwatorzy, subskrybenci, osoby oglądające dany kanał komunikacyjny oraz algorytmicznie dobierani użytkownicy platform cyfrowych. Celem działania jest wywołanie określonego skutku społecznego: ośmieszenia, delegitymizacji, zastraszenia, wykluczenia, wzbudzenia lęku oraz normalizacji wrogich postaw wobec określonej grupy lub tworzenie wspólnoty z grupą o skrajnych poglądach nawołujących do nienawiści.

Szkoda społeczna pojawia się więc także wtedy, gdy osoba (grupa osób) dyskryminowana nie zetknie się z taką treścią lub nie odczuje jej bezpośrednio jako wywołującej poczucie zagrożenia. W tej kategorii czynów kluczowe znaczenie ma oddziaływanie na normy społeczne, poczucie bezpieczeństwa grupy oraz poziom społecznego przyzwolenia na dyskryminację i przemoc. Brak subiektywnej „szkody/krzywdy” u jednostki nie wyłącza bezprawności ani społecznej szkodliwości czynu.

4.2

„Widownia” i zuchwałość – normalizacja agresji jako komponent przestępczego oddziaływania

Popełniając w internecie przestępstwa motywowane uprzedzeniami, sprawcy korzystają z mechanizmu społecznego przyzwolenia. Im większa publiczna akceptacja agresywnego przekazu, tym większa intensywność czynów sprawców oraz niższy postrzegany koszt społeczny takich działań. Dodatkowo elementem sprzyjającym jest polaryzacja debaty publicznej, normalizacja agresywnej retoryki („bycie ostrym”, „grillowanie” przeciwników) oraz algorytmy premiujące treści nienawistne generujące wysokie zaangażowanie.

W rezultacie treści nienawistne stają się narzędziem budowania pozycji i widoczności w sieci, a ich masowość utrudnia organom ścigania właściwą ocenę wagi czynu. Normalizacja agresji, akceptacja dla przemocy fizycznej czy werbalnej

4 Marek Kochan, Raport z badania. Polscy internauci na temat hejtu 2019–2024 (Warszawa: Wydział Nauk Społecznych Uniwersytetu SWPS, 2025), <https://swps.pl/images/DOKUMENTY/aktualnosci/Raport-Polscy-internauci-wobec-hejtu-2019-2024.pdf>

5 Agnieszka Włodarska, Polska manosfera na Facebooku. Analiza mowy nienawiści w społecznościach internetowych, „Biuletyn Kryminologiczny” 31 (2024), <https://czasopisma.inp.pan.pl/index.php/bk/article/view/5779>

motywowanej uprzedzeniami, a nie obligatoryjna bezpośrednia szkoda konkretnej osoby pokrzywdzonej, powinna stanowić jedną z kluczowych osi szkody społecznej, którą prawo karne powinno systemowo priorytetyzować.

4.3

Bezpośredniość vs. przynależność grupowa w praktyce organów ścigania

Jak wynika z przeanalizowanych spraw, w praktyce Policji i prokuratury dominuje podejście, w którym:

- oczekuje się wskazania konkretnej, indywidualnej osoby pokrzywdzonej,
- pomija się fakt, że istotą przestępstw motywowanych uprzedzeniami jest atak na grupę jako taką, a nie wyłącznie na jednostkę, oraz że czyny te wywołują efekt zastraszający wobec całej społeczności.

Takie podejście jest sprzeczne z utrwalonymi standardami międzynarodowymi, zgodnie z którymi przestępstwa z nienawiści nie są wyłącznie atakiem na jednostkę, lecz uderzają w całe zbiorowości i naruszają fundamenty porządku publicznego. Wymagają one odrębnego podejścia, które uwzględni ich szerszy, społeczny wymiar.

Co istotne, w przypadku tego rodzaju przestępstw nie zawsze konieczne jest bezpośrednie zwrócenie się do konkretnej osoby. Przyjmuje się, że nawet wypowiedzi lub działania skierowane przeciwko całej grupie mogą wywoływać realne poczucie zagrożenia u jej poszczególnych członków, którzy mimo braku bezpośredniego adresowania mogą być uznani za pokrzywdzonych i zgłaszać przestępstwo⁶.

4.4

Konsekwencje procesowe zwężającego rozumienia pojęcia pokrzywdzonego

Zawężające rozumienie pojęcia pokrzywdzonego prowadzi do:

- odmowy nadania statusu pokrzywdzonego organizacjom społecznym reprezentującym interesy grup dotkniętych przestępstwami z nienawiści,
- ograniczenia lub faktycznego wyłączenia kontroli instancyjnej nad decyzjami organów ścigania,
- utrwalania błędnych decyzji procesowych, które nie podlegają skutecznej kontroli sądowej.

6 ETPCz: Behar i Gutman przeciwko Bułgarii, wyrok z 16 lutego 2021 r., skarga nr 29335/13.

W wielu przeanalizowanych sprawach dostrzegamy zjawisko polegające na tym, że brak uznania organizacji zgłaszających przestępstwa za pokrzywdzone skutkuje brakiem podmiotu uprawnionego do wniesienia zażalenia na odmowę wszczęcia postępowania, jego umorzenie lub przewlekłość. To z kolei stanowi istotny problem z perspektywy standardów efektywnego środka prawnego wynikających z art. 13 Europejskiej konwencji praw człowieka (EKPCz) oraz art. 47 Karty praw podstawowych UE.

Taki model działania pośrednio przerzuca ciężar ochrony prawnej na same osoby pokrzywdzone należące do grupy dyskryminowanej. Osoby prywatne są zmuszone do ujawnienia swojej tożsamości i podejmowania działań procesowych we własnym imieniu, co naraża je na uwagę i odwet ze strony sprawców, w tym zorganizowanych środowisk radykalnych dysponujących znacznymi zasięgami i zapleczem organizacyjnym. W przypadku przestępstw popełnionych w przestrzeni internetowej można znaleźć wiele przykładów, że osoba zgłaszająca staje się celem skoordynowanych działań nienawistnych online, i nie mówimy o pojedynczych postach, ale zmasowanych kampaniach zastraszania bazujących na tysiącach postów.

W praktyce wymusza to na jednostkach nieproporcjonalny heroizm i może prowadzić do realnych zagrożeń dla ich bezpieczeństwa oraz bezpieczeństwa ich bliskich. Taki stan rzeczy pozostaje w sprzeczności z obowiązkami państwa w zakresie ochrony przed przemocą i dyskryminacją, wynikającymi m.in. z art. 2, 3 i 14 Europejskiej karty praw człowieka oraz art. 1, 7 i 21 Karty praw podstawowych Unii Europejskiej.

4.5

Efekt mrozący dla zgłaszalności przestępstw

Konsekwencją powyższego jest silny efekt mrozący, jeśli chodzi o zgłaszanie przestępstw motywowanych uprzedzeniami. Obawa o własne bezpieczeństwo, wcześniejsze doświadczenia internetowych nagonek oraz brak realnej ochrony instytucjonalnej prowadzą do rezygnacji z zawiadamiania organów ścigania.

W rezultacie dochodzi do systemowego zaniżenia rejestrowanej skali zjawiska, co wpływa na błędne postrzeganie jego znaczenia przez system sprawiedliwości i utrwała cykl nieskuteczności, bezkarności sprawców oraz spadku zaufania do wymiaru sprawiedliwości.

5 Problemy kwalifikacji prawnej i praktyki umorzeń w sprawach uprzedzeniowych

5.1

Instrumentalne odwoływanie się do wolności słowa

Kolejnym powtarzalnym schematem w praktyce organów ścigania jest mechaniczne i uproszczone odwoływanie się do konstytucyjnej wolności słowa jako podstawy do odmowy wszczęcia postępowania lub jego umorzenia. Wolność wypowiedzi bywa traktowana jako quasiautomatyczne uzasadnienie braku ingerencji państwa, bez przeprowadzenia rzetelnej analizy znamion czynu zabronionego oraz bez uwzględnienia granic tej wolności wynikających z Konstytucji RP, prawa karnego oraz zobowiązań międzynarodowych.

W praktyce decyzje te charakteryzują się:

- brakiem pogłębionej analizy znamion czynu zabronionego oraz kontekstu wypowiedzi,
- automatycznym powoływaniem się na art. 54 Konstytucji RP bez odniesienia do konstytucyjnych i konwencyjnych ograniczeń wolności wypowiedzi,
- pomijaniem utrwalonego orzecznictwa Sądu Najwyższego oraz Europejskiego Trybunału Praw Człowieka dotyczącego mowy nienawiści.

W rezultacie wolność słowa bywa traktowana jako uniwersalny kontratyp wyłączający odpowiedzialność karną za mowę nienawiści. Mamy na myśli mowę nienawiści będącą przestępstwami takimi jak: groźby, nawoływanie do nienawiści, pochwalanie przestępstw itp., co pozostaje w rażącej sprzeczności zarówno z krajową linią orzecniczą, jak i ze standardami konwencyjnymi.

Wolność wypowiedzi nie ma charakteru absolutnego. Zgodnie z art. 10 ust. 2 Europejskiej konwencji praw człowieka (EKPCz) może ona podlegać ograniczeniom m.in. ze względu na ochronę praw i wolności innych osób oraz porządek publiczny. Ponadto art. 17 konwencji wyłącza możliwość powoływania się na wolność wypowiedzi w celu realizacji działań zmierzających do zniszczenia praw i wolności gwarantowanych konwencją.

Europejski Trybunał Praw Człowieka konsekwentnie wskazuje, że narracje antysemickie oraz inne formy mowy nienawiści nie korzystają z ochrony art. 10 EKPCz, jeżeli zmierzają do realizacji celów sprzecznych z wartościami konwencji. W szczególności w sprawach Behar i Gutman przeciwko Bułgarii (wyrok z 16 lutego 2021 r., skarga nr 29335/13) oraz M'Bala M'Bala przeciwko Francji (decyzja

W sprawie Behar i Gutman przeciwko Bułgarii ETPCz wskazał, że ochrona demokracji i praw mniejszości wyznacza granice wolności wypowiedzi.

z 20 października 2015 r., skarga nr 25239/137) trybunał potwierdził, że wypowiedzi o charakterze antysemitycznym mogą zostać wyłączone spod ochrony wolności słowa na podstawie art. 17 EKPCz.

W przeanalizowanych sprawach prokuratorzy często akcentują znaczenie wolności wypowiedzi dla pluralizmu politycznego i debaty publicznej, nie odnosząc w wystarczającym stopniu tej argumentacji do faktu, że mowa nienawiści jako szczególna postać przestępstwa motywowanego uprzedze-

niami podlega kryminalizacji i wymaga adekwatnej reakcji państwa.

Jak wskazuje Sąd Najwyższy, przedmiotem ochrony art. 256 § 1 k.k. są m.in. zasady demokracji, prawidłowe funkcjonowanie państwa oraz pokój społeczny, chronione przed zagrożeniami ideologicznymi i antagonizmami opartymi na nienawiści.

„Przedmiotem ochrony przepisu art. 256 § 1 k.k. są zasady demokracji, prawidłowe funkcjonowanie państwa oraz pokój społeczny i ich ochrona przed zagrożeniami natury ideologicznej, a także antagonizmami opartymi na nienawiści”⁸.

Traktowanie wolności wypowiedzi jako automatycznego kontratypu prowadzi do systemowego zaniżania wagi przestępstw motywowanych uprzedzeniami, osłabienia ochrony praw mniejszości oraz naruszenia pozytywnych obowiązków państwa w obszarze ochrony przed dyskryminacją i przemocą. Taka praktyka pozostaje sprzeczna zarówno z Konstytucją RP, jak i z zobowiązaniami wynikającymi z EKPCz oraz Karty praw podstawowych UE.

5.2

„Brak zamiaru znieważenia” jako pozorny argument obronny i jego automatyczne przyjmowanie

Dostrzegamy w tych postępowaniach, że organy ścigania przyjmują wyjaśnienia sprawcy jako rozstrzygające już na etapie postępowania przygotowawczego, zwłaszcza gdy sprawca deklaruje „brak zamiaru znieważenia” lub „chęć udziału w debacie”. Jest to podejście metodologicznie wadliwe: zamiar ustala się na podstawie całokształtu okoliczności (treści, kontekstu, formy, powtarzalności, doboru

7 ETPCz: Behar i Gutman przeciwko Bułgarii, skarga nr 29335/13, wyrok z 16 lutego 2021 r.; M’Bala M’Bala przeciwko Francji, skarga nr 25239/13, decyzja z 20 października 2015 r.

8 Mateusz Woiński, *Prawnokarne aspekty zwalczania mowy nienawiści* (Warszawa: LexisNexis, 2014), s. 123–124.

symboli, relacji społecznych, wcześniejszych publikacji, reakcji autora), a nie wyłącznie na podstawie deklaracji zainteresowanego. Szczególnie problematyczne jest akceptowanie tłumaczeń opartych na rzekomych „cytatach” (np. z pism religijnych) lub odwołaniach do publikacji o charakterze jawnie fałszywym i nienawistnym (np. rozpowszechniane falsyfikaty, deep fake’i), bez krytycznej oceny funkcji, jaką takie odniesienia pełnią w przekazie. W praktyce może to prowadzić do legitymizowania mowy nienawiści przez nadanie jej pozoru „argumentacji światopoglądowej”, mimo że jej realnym celem jest dehumanizacja i wykluczenie.

5.3

Pomówienie a znieważenie – konsekwencje błędnego rozróżnienia w sprawach uprzedzeniowych

Powtarzalnym problemem jest mylenie konstrukcji pomówienia (naruszenie dobrego imienia przez przypisanie cech lub zachowań) ze znieważeniem (atak na godność poprzez obelgi, dehumanizację, pogardę), zwłaszcza gdy przekaz dotyczy grupy mniejszościowej lub jest do niej adresowany. W rezultacie organy ścigania potrafią kwalifikować wypowiedzi o charakterze znieważającym jako „spór opinii” albo sprowadzać je do prywatnoskargowego modelu ochrony czci, pomijając, że elementem centralnym bywa przynależność grupowa i uprzedzeniowy charakter komunikatu. Taka praktyka osłabia ochronę prawną w sprawach, w których istotą jest zastraszanie i delegitymizacja społeczności, a nie jedynie naruszenie reputacji jednostki.

6

Inicjatywa dowodowa – obszar krytyczny

Szczególnie wyraźne braki zauważyliśmy w obszarze inicjatywy dowodowej, zwłaszcza w sprawach dotyczących przestępstw popełnianych w internecie.

W praktyce organy ścigania często:

- poprzestają na odmowie lub braku odpowiedzi na wnioski o udostępnienie danych przez platformę internetową,
- nie reagują na systemowe ignorowanie przez platformy cyfrowe obowiązków, w tym wynikających z prawa unijnego (DSA),
- nie analizują danych jawnie dostępnych,
- nie podejmują działań z obszaru OSINT,
- nie korzystają z biegłych zajmujących się informatyką śledczą.

W efekcie umorzenie z powodu niewykrycia sprawcy staje się automatycznym rozwiązaniem administracyjnym, pozwalającym na szybkie zakończenie postępowania, zamiast rezultatem rzetelnego i wyczerpującego postępowania dowodowego. Taki model działania utrwała nieskuteczność systemu, wzmacnia poczucie bezkarności sprawców i pogłębia brak zaufania osób pokrzywdzonych do instytucji państwa.

6.1

Zawężanie kwalifikacji prawnej i niezrozumienie wieloczynowości przekazów

W analizowanych sprawach zaobserwowaliśmy powtarzalny mechanizm redukcji zawiadomień do jednej, „najbardziej oczywistej” kwalifikacji (najczęściej art. 256 k.k. lub art. 257 k.k.), bez realnej analizy alternatywnych i współwystępujących typów czynów zabronionych. Skutkuje to m.in. pomijaniem sytuacji, w których w tych samych materiałach występuje pochwalanie lub usprawiedliwianie przestępstwa, nawoływanie do przemocy, groźby karalne, uporczywe nękanie, a także elementy wskazujące na działanie z góry powziętym zamiarem w sposób powtarzalny. Zawężenie optyki do jednego przepisu prowadzi do zubożenia postępowania dowodowego, błędnej oceny społecznej szkodliwości oraz zaniżania ciężaru gatunkowego czynu.

6.2

Brak analizy kontekstu sprawcy i treści towarzyszących (ciągłości, masowości, monetyzacji)

W sprawach dotyczących mowy nienawiści kwalifikowanej jako przestępstwo popełniane w internecie kluczowe znaczenie ma ustalenie, czy dana wypowiedź stanowi incydent, czy element szerszej aktywności sprawcy. Tymczasem zauważyliśmy, że organy ścigania często nie weryfikują profili w mediach społecznościowych, nie analizują treści wcześniejszych i późniejszych ani nie badają powiązań kont, które mogą ujawniać stałą motywację uprzedzeniową (np. cykliczne publikowanie materiałów dehumanizujących, nawołujących do wykluczenia lub przemocy o charakterze systemowym i masowym). Pomijanie tej warstwy dowodowej powoduje, że postępowanie traktuje pojedynczą wypowiedź w izolacji, mimo że w rzeczywistości może ona być elementem długotrwałej kampanii nękania lub budowania rozpoznawalności opartej na treściach nienawistnych. W części przypadków sprawcy monetyzują taką aktywność (zasięgi, wpłaty, reklamy, płatne kanały), co dodatkowo

przemawia za przyjęciem, że nie mamy do czynienia z impulsywnym „wybuchem emocji”, lecz z działaniem celowym, nastawionym na określony skutek społeczny.

6.3

Dowody motywacji uprzedzeniowej są często „obok” głównej treści

Motywacja uprzedzeniowa bywa możliwa do wykazania nie tylko przez dosłowne sformułowanie w jednym poście, lecz także przez powtarzalne wzorce językowe, dobór symboli, memów, kodów środowiskowych, linkowanie do określonych źródeł, a także przez komentarze i „dopowiedzenia” autora w wątku dyskusji. Ograniczanie analizy do jednego zrzutu ekranu lub jednego wpisu ignoruje standardową specyfikę spraw internetowych, w których sens i intencja ujawniają się dopiero w sekwencji publikacji oraz w relacji do całego profilu sprawcy.

7

Możliwe przyczyny niskiego odsetka spraw kierowanych do sądu

Analiza danych statystycznych, akt spraw oraz doświadczeń organizacji społecznych wskazuje, że niski odsetek postępowań o przestępstwa motywowane uprzedzeniami kończących się skierowaniem aktu oskarżenia do sądu ma charakter systemowy i wynika z nakładających się na siebie czynników organizacyjnych, kompetencyjnych i instytucjonalnych.

7.1

Potrzeba rozwój kompetencji organów ścigania w rozpoznawaniu motywacji uprzedzeniowej

Funkcjonariusze Policji oraz prokuratorzy wciąż napotykać istotne trudności w:

- prawidłowej kwalifikacji prawnej przestępstw motywowanych uprzedzeniami,
- identyfikacji i wykazaniu motywacji uprzedzeniowej jako elementu znamion czynu,
- gromadzeniu i zabezpieczeniu dowodów potwierdzających ten rodzaj motywacji.

W praktyce prowadzi to do częstych decyzji o umorzeniu postępowań z powodu „braku znamion czynu zabronionego” lub „niewykrycia sprawcy”, mimo że okoliczności

sprawy wskazują na istnienie motywacji nienawistnej. Ograniczone doświadczenie w tym obszarze skutkuje zawężającą interpretacją przepisów oraz pomijaniem istotnych elementów kontekstu społecznego i symbolicznego czynów. Zwiększa to również ryzyko wtórnej wiktymizacji osoby pokrzywdzonej na etapie przyjęcia zawiadomienia lub przesłuchania.

7.2

Brak stabilnej specjalizacji i rotacja kadr w prokuraturze

Mimo formalnego wprowadzenia specjalizacji w obszarze przestępstw motywowanych uprzedzeniami w 2014 r. nie była ona konsekwentnie utrzymywana we wszystkich jednostkach organizacyjnych. Dodatkowo zniesienie specjalizacji w marcu 2024 r. pogłębiło proces deinstytucjonalizacji wiedzy eksperckiej w tym obszarze.

Czynniki takie jak:

- częste zmiany personalne,
- brak ciągłości w prowadzeniu spraw,
- utrata doświadczenia zdobywanego w dłuższym horyzoncie czasowym,

uniemożliwiają budowanie specjalistycznych kompetencji, osłabiają jakość nadzoru merytorycznego i negatywnie wpływają na efektywność prowadzonych postępowań.

7.3

Niewystarczająca współpraca z organizacjami społecznymi i pełnomocnikami pokrzywdzonych

Jak wynika z naszych obserwacji oraz spostrzeżeń podobnych organizacji, organy ścigania nie korzystają z potencjału współpracy z organizacjami społecznymi oraz pełnomocnikami reprezentującymi osoby pokrzywdzone. Tymczasem podmioty te dysponują:

- wiedzą ekspercką dotyczącą specyfiki przestępstw z nienawiści,
- doświadczeniem w dokumentowaniu podobnych zdarzeń,
- znajomością środowisk radykalnych, schematów działania sprawców i kontekstów historycznych,
- doświadczeniem w ocenie społecznej szkodliwości czynów.

Brak współpracy ogranicza jakość materiału dowodowego, utrudnia właściwe przedstawienie motywacji uprzedzeniowej oraz osłabia pozycję procesową osób pokrzywdzonych.

7.4

Niski poziom zaufania społecznego i wtórna wiktyimizacja pokrzywdzonych

Obserwujemy, że część osób pokrzywdzonych wycofuje się z postępowań na skutek negatywnych doświadczeń w kontaktach z Policją lub prokuraturą. Zjawisku temu towarzyszą:

- obawy przed ujawnieniem danych osobowych,
- lęk przed stygmatyzacją lub represjami,
- brak wiary w skuteczność działania wymiaru sprawiedliwości.

Negatywne doświadczenia osób pokrzywdzonych oraz organizacji mniejszościowych krążą w obrębie danych środowisk, prowadząc do powstawania „złej opinii” o organach ścigania i dalszego ograniczania gotowości do zgłaszania przestępstw. Powstaje swoiste błędne koło: brak zgłoszeń ogranicza możliwość zdobywania doświadczenia przez organy ścigania w prowadzeniu tego typu spraw, co z kolei wpływa na niską skuteczność postępowań. Mechanizm ten bezpośrednio przekłada się na wysoką liczbę umorzeń, a brak efektywności ponownie zniechęca osoby pokrzywdzone do składania zawiadomień.

7.5

Brak skutecznych mechanizmów nadzoru nad prowadzeniem postępowań

W obszarze przestępstw motywowanych uprzedzeniami nie funkcjonuje spójny system:

- monitorowania jakości prowadzonych postępowań,
- ewaluacji decyzji procesowych,
- analizy przyczyn umorzeń.

Brakuje również przejrzystych i mierzalnych wskaźników skuteczności ścigania tej kategorii przestępstw. W praktyce nadzór służbowy ma często charakter pozorny, ograniczony do formalnej kontroli terminowości, bez realnej oceny merytorycznej prowadzonych spraw.

7.6

Potrzeba wysokiej priorytetyzacji tej kategorii spraw

Przestępstwa motywowane uprzedzeniami wciąż bywają postrzegane jako:

- mniej istotne społecznie,
- „nie lubiane”, „polityczne”, „pracochłonne”,
- obciążające organizacyjnie i wizerunkowo.

Skutkuje to niższym priorytetem ich prowadzenia, ograniczonymi zasobami oraz mniejszym zaangażowaniem kadry. Jednocześnie z praktyki monitoringu spraw wynika, że postępowania budzące zainteresowanie społeczne lub medialne bądź nagłaśniane przez media są prowadzone istotnie sprawniej i skuteczniej. Wskazuje to na selektywność reakcji instytucjonalnej oraz brak trwałego uznania tej kategorii przestępstw za element bezpieczeństwa publicznego. Warto tu podkreślić, że w systemie państwa funkcjonują instytucje wysoko priorytetyzujące ten typ spraw. W 2025 r. Sztab Generalny Wojska Polskiego wskazywał na konsekwencje budowania atmosfery wrogości jako działania wojny psychologicznej⁹.

8 Metodologia i zakres analizy

Raport został opracowany w oparciu o:

- dane statystyczne Policji i Prokuratury Krajowej z lat 2017–2025,
- analizę postępowań karnych prowadzonym przez organizacje społeczne Żydowskie Stowarzyszenie Czulent oraz Stowarzyszenie przeciw Antysemityzmowi i Ksenofobii „Otwarta Rzeczpospolita”,
- analizę udostępnionych stowarzyszeniu Czulent akt spraw i decyzji procesowych,
- dostępne badania społeczne i literaturę naukową.

Raport nie obejmuje:

- oceny orzeczeń sądów dotyczących meritum,
- analizy przestępstw prywatnoskargowych poza przypadkami istotnymi z punktu widzenia interesu społecznego.

Poniższa część przedstawia skalę zjawiska w publicznie dostępnych danych, a następnie zestawia ją z efektywnością reakcji karnej. Takie porównanie jest kluczowe dla identyfikacji wyzwań wyjaśniających lukę między liczbą spraw a zdolnością państwa do skutecznego egzekwowania prawa.

9 Sztab Generalny Wojska Polskiego (@SztabGenWP), wpis na platformie X z 3 listopada 2025 r., godz. 10:33, dotyczący rosyjskich operacji psychologicznych i budowania atmosfery wrogości, <https://x.com/SztabGenWP/status/1985279185200316761>.

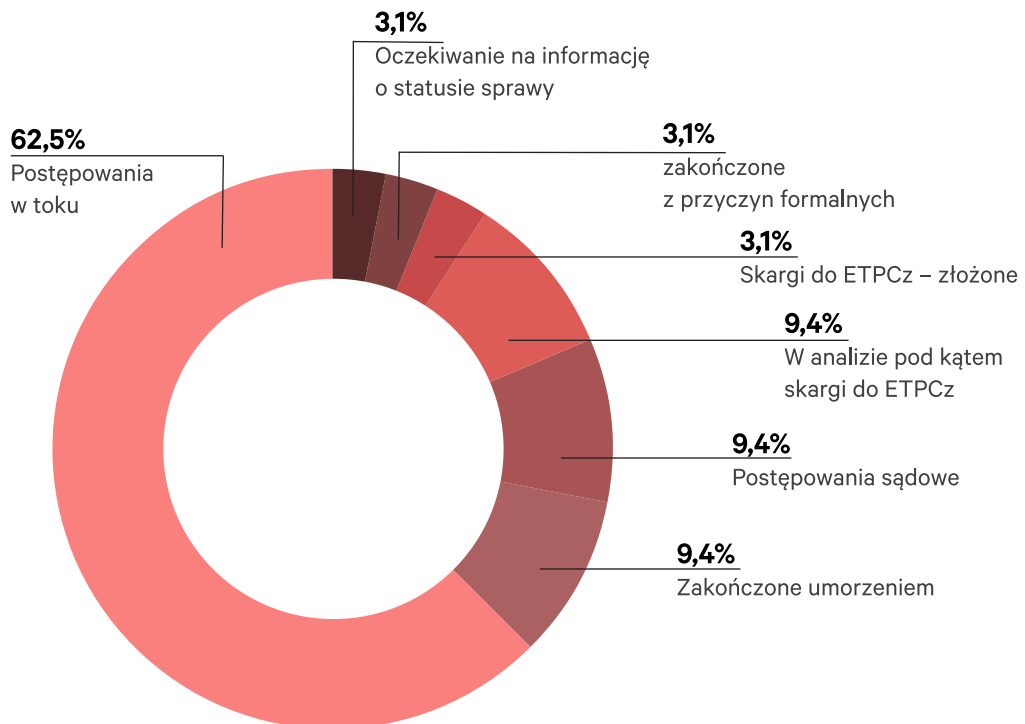
8.1

Monitoring i zgłoszenia Żydowskiego Stowarzyszenia Czulent (2023–2025)

Od 2023 r. Żydowskie Stowarzyszenie Czulent systematycznie składa zawiadomienia o możliwości popełnienia przestępstw motywowanych uprzedzeniami oraz prowadzi monitoring wybranych postępowań, w których zawiadomienia zostały złożone przez osoby prywatne lub w których osoby prywatne występują w charakterze pokrzywdzonych.

Zawiadomienia składane przez stowarzyszenie dotyczyły przypadków o szczególnie wysokim natężeniu przekazu nienawistnego, które w ocenie stowarzyszenia nie pozostawiały pola do alternatywnej interpretacji (m.in. otwarte nawoływanie do przemocy, dehumanizacja, groźby, nawoływanie do wykluczenia).

W istotnej części zawiadomień stowarzyszenie przekazywało organom ścigania publicznie dostępne dane identyfikacyjne sprawców, w tym m.in. imiona i nazwiska, numery rejestracyjne pojazdów, numery telefonów, dane członków rodzin oraz inne informacje publikowane przez samych sprawców w mediach społecznościowych. Dane te mogły znacząco ułatwić identyfikację sprawców przez Policję i prokuraturę.

Wykres 4. Status postępowań w sprawach zgłoszonych organom ścigania przez Żydowskie Stowarzyszenie Czulent

Do 31 grudnia 2025 r. aż 62,5% pozostaje w toku, w tym znacząca część w stanie zawieszenia lub na etapie zażaleń na decyzje prokuratora. Jedynie 9,4% spraw trafiło do sądu, co potwierdza bardzo niski poziom przekierowania spraw z etapu przygotowawczego do fazy jurysdykcyjnej oraz ograniczoną realną kontrolę sądową nad praktyką ścigania przestępstw motywowanych uprzedzeniami.

Łączny odsetek umorzeń wynosi 9,4%, przy czym istotną część stanowią umorzenia z powodu niewykrycia sprawcy (6,3%). Wskazuje to na poważne problemy identyfikacyjne szczególnie w środowisku cyfrowym, gdzie organy ścigania w praktyce pozostają zależne od współpracy platform internetowych, która jest fragmentaryczna, opóźniona lub nieskuteczna.

Jednocześnie w 12,5% spraw było konieczne lub prawdopodobne sięgnięcie po międzynarodowy mechanizm ochrony praw człowieka (ETPCz), co stanowi silny wskaźnik systemowych deficytów krajowych środków ochrony prawnej oraz ograniczonej skuteczności krajowych mechanizmów kontroli instancyjnej.

Struktura ta wskazuje na trwałą dysproporcję między liczbą składanych zawiadomień a skutecznymi rozstrzygnięciami merytorycznymi, przy dominacji długotrwałych postępowań przygotowawczych, masowym zawieszaniu spraw oraz marginalnej liczbie spraw kończących się rozpoznaniem sądowym.

8.2

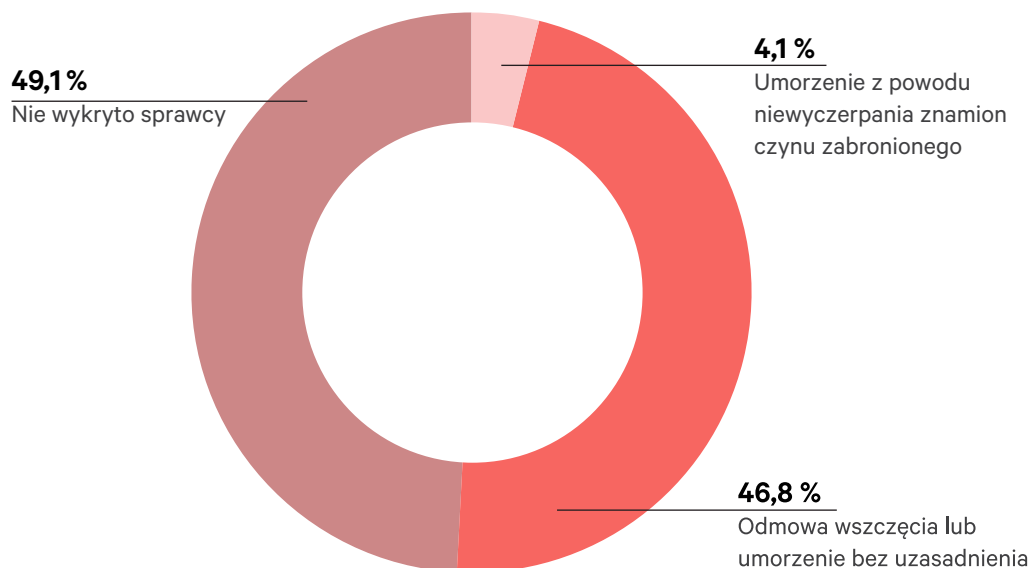
Zgłoszenia stowarzyszenia Otwarta Rzeczpospolita

Stowarzyszenie przeciw Antysemityzmowi i Ksenofobii „Otwarta Rzeczpospolita”, korzystając ze zgłoszeń wpływających za pośrednictwem portalu www.zglosnienawisc.otwarta.org, a także bazując na własnym monitoringu, podejmuje interwencje prawne w przypadku przestępstw motywowanych uprzedzeniami. Prócz składania zawiadomień do organów ścigania stowarzyszenie odnotowuje decyzje wydane w sprawie i gromadzi je za pośrednictwem wspomnianego portalu.

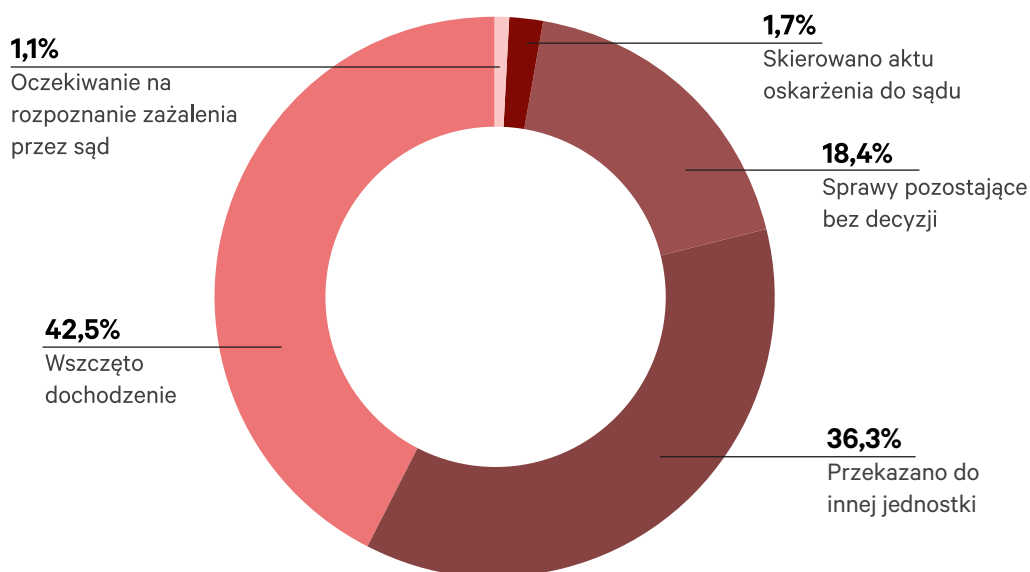
Przez ostatnie trzy lata (styczeń 2023 – grudzień 2025) **96,5% zawiadomień** złożonych przez stowarzyszenie dotyczyło treści antysemickich, wzywających do fizycznej eksterminacji Żydów, pochwalających zbrodnie hitlerowskie i odczłowieczających. Pozostałe 3,5% dotyczy nienawiści skierowanej wobec Ukraińców, muzułmanów, uchodźców i osób nieheteronormatywnych.

Zdecydowana większość zawiadomień dotyczyła czynów popełnianych w internecie – stowarzyszenie we własnym zakresie podejmowało próby ustalenia tożsamości potencjalnych sprawców i dostarczało je organom ścigania. Niestety, nie wpłynęło to na wzrost wykrywalności w sprawach zainicjowanych zgłoszeniami stowarzyszenia.

Spośród zgłoszonych spraw w latach 2023–2025 76,6% zostało zamkniętych. W 4,1% przypadków dochodzenie zostało umorzone z powodu niewyczerpania znamion czynu zabronionego. W 49,1% spraw nie udało się wykryć sprawcy, a w 46,8% przypadków odmówiono wszczęcia dochodzenia lub umorzono je bez uzasadnienia.

Wykres 5. Sprawy zgłoszone organom ścigania przez stowarzyszenie Otwarta Rzeczpospolita, które zostały zamknięte w latach 2023–2025

Wykres 6. Sprawy zgłoszone organom ścigania przez stowarzyszenie Otwarta Rzeczpospolita, które pozostają w toku (stan na lata 2023–2025)

Pozostałe sprawy pozostają w toku – w 42,5% przypadków wszczęto dochodzenie, a 36,3% zostało przekazanych do innej jednostki. W zawieszeniu pozostaje 18,4% spraw, w których nie wydano żadnej decyzji, a w 1,1% przypadków złożone zażalenie oczekuje na rozpoznanie sądu. Tylko w 1,7% spraw zainicjowanych przez stowarzyszenie do sądu przesłano akt oskarżenia – sprawy te są ujęte wśród tych w toku, ponieważ nie zapadł jeszcze wyrok.

Z powyższego zestawienia wynika, że równie alarmujący jak odsetek spraw umorzonych z powodu niewykrycia sprawcy jest odsetek tych, które umorzono lub w których odmówiono wszczęcia bez uzasadnienia. Ponadto należy zauważyć nadmierne przedłużanie procedur, głównie przez niepodejmowanie decyzji lub przekazywanie spraw do innych jednostek.

8.3

Przykłady treści przestępczych oraz decyzji organów ścigania (materiał ilustracyjny)

Poniżej przytoczono reprezentatywne przykłady treści o charakterze jawnie nienawistnym oraz fragmenty uzasadnień decyzji o odmowie wszczęcia lub umorzeniu postępowań. Cytaty mają charakter dokumentacyjny i ilustrują skalę oraz sposób argumentacji organów ścigania (pisownia oryginalna).

- „Już niedługo żydziska odpalamy kominy i zobaczycie jaki jest gniew polskich ludzi”.
- „Żydzi jak Cyganie – mogą żreć gówno, ale nie mogą stąpać po Ziemi”.

Przykłady fragmentów uzasadnień decyzji procesowych (pisownia oryginalna):

- „Przestępstwo z art. 256 k.k. można popełnić jedynie poprzez publiczne nawoływanie do nienawiści. Poza zakresem przepisu pozostaje propagowanie faszyzmu lub ustroju totalitarnego w zamkniętym gronie...”
- „Treść wpisu może być rozumiana niejednoznacznie (...) możliwa jest interpretacja, iż autorowi chodzi o dokonanie zmian w ustawodawstwie (...) z uwagi na niejednoznaczność wpisu należy uznać, iż nie wypełnia on znamienia nawoływania do nienawiści”.
- „Samo lekceważące zachowanie w stosunku do grupy osób nie będzie stanowiło jeszcze przestępstwa zniewagi w rozumieniu art. 257 k.k.”
- „Język internautów charakteryzuje się dosadnością (...) wpisy odbierane są mniej dosłownie niż publikacje prasowe”.
- „Określenie »żmija« nie jest określeniem obraźliwym (...) nie stanowi znieważenia”.

Analogiczne decyzje dotyczyły m.in. wypowiedzi nawołujących do przemocy

9 Zespół przygotowujący raport

Dr Dominika Bulska

Jest zatrudniona w Instytucie Psychologii Uniwersytetu SWPS. Współpracuje z Instytutem Studiów Społecznych Uniwersytetu Warszawskiego, gdzie uzyskała stopień naukowy doktora. Jej badania koncentrują się na tematyce uprzedzeń, dehumanizacji, przemocy zbiorowej oraz działań zbiorowych. Od początku kariery naukowej łączy obowiązki badawcze z popularyzacją wyników naukowych. Jest autorką kilkunastu raportów popularnonaukowych, w tym publikacji przygotowanych na zlecenie Rzecznika Praw Obywatelskich oraz Fundacji im. Stefana Batorego. Pełni funkcję wiceprezeski zarządu Stowarzyszenia Otwarta Rzeczpospolita, gdzie odpowiada za działalność badawczą i edukacyjną organizacji.

Joanna Grabarczyk-Anders

Aktywistka społeczna z piętnastoletnim doświadczeniem w obszarze mowy nienawiści, przestępstw motywowanych uprzedzeniami oraz bezpieczeństwa w sieci. Współtwórczyni kampanii Hejtstop. Ekspertka współpracująca z Żydowskim Stowarzyszeniem Czulent. Przewodnicząca Zespołu do spraw przeciwdziałania mowie nienawiści i przestępstwom motywowanym uprzedzeniami przy Prokuratorze Generalnym.

Jej ekspertyza obejmuje prowadzenie badań, analiz oraz sporządzanie raportów dotyczących skali incydentów motywowanych nienawiścią, stosowania treści nienawistnych w kampaniach wyborczych, usuwania nielegalnych treści przez serwisy IT oraz zjawisk dezinformacji na platformach społecznościowych.

Specjalizuje się również w zagadnieniach dotyczących underreportingu w organizacjach mniejszościowych. Jako wykwalifikowana trenerka w dziedzinie bezpieczeństwa w sieci, mowy nienawiści oraz przestępstw z motywacji uprzedzeń prowadzi szkolenia dla różnych grup zawodowych, w tym dla prokuratorów, policjantów, Straży Granicznej, adwokatów, administratorów treści oraz organizacji mniejszościowych. Jej obszarem zainteresowań jest również odpowiedzialność administratorów sieci za treści, zabezpieczanie i gromadzenie materiału dowodowego oraz ustalanie tożsamości sprawców przestępstw.

Piotr Kwapisiewicz

Ekspert w obszarze praw człowieka, polityk publicznych oraz udziału mniejszości w życiu publicznym. Od ponad 17 lat wspiera administrację publiczną, organizacje społeczne i instytucje międzynarodowe w tworzeniu polityk, programów i rekomendacji opartych na perspektywie praw człowieka.

Specjalizuje się w budowaniu współpracy międzysektorowej. Jego doświadczenie obejmuje również przeciwdziałanie mowie nienawiści oraz przestępstwom motywowanym uprzedzeniami, ze szczególnym uwzględnieniem ich wpływu na funkcjonowanie społeczności lokalnych i procesy demokratyczne.

Stypendysta programu Minorities Fellowship Biura Wysokiego Komisarza Narodów Zjednoczonych ds. Praw Człowieka (OHCHR) oraz absolwent Szkoły Liderów Polsko-Amerykańskiej Fundacji Wolności. Współpracował m.in. z Biurem Instytucji Demokratycznych i Praw Człowieka OBWE (ODIHR), European Judicial Training Network oraz licznymi instytucjami publicznymi i organizacjami społecznymi w Polsce i Europie. Prezes zarządu Żydowskiego Stowarzyszenia Czulent.

Damian Wutke

W latach 2015-2025 Sekretarz Zarządu Otwartej Rzeczypospolitej - Stowarzyszenia przeciw Antysemityzmowi i Ksenofobii, od kwietnia 2025 jego Prezes. Absolwent stosunków międzynarodowych oraz Studium Judaistycznego na Uniwersytecie Wrocławskim, studiów nad Afryką oraz Bliskim i Środkowym Wschodem na Uniwersytecie Warszawskim oraz Studiów Podyplomowych Pomocy Humanitarnej.

Od blisko dziesięciu lat odpowiada za funkcjonowanie portalu www.zglosnienawisc.otwarta.org oraz za podejmowane interwencje prawne i obywatelskie. W latach 2021 - 2023 koordynator monitoringu w ramach projektu "Antysemityzm w Polsce: definicja, monitorowanie, skuteczne przeciwdziałanie", realizowanego z dotacji programu Aktywni Obywatele Fundusz Krajowy finansowanego przez Islandię, Liechtenstein i Norwegię w ramach Funduszy EOG. Organizator konferencji eksperckich dotyczących przeciwdziałania przestępstwom z nienawiści.

10 Spis wykresów

Wykres 1. Liczba zarejestrowanych postępowań w sprawach o przestępstwa motywowane uprzedzeniami w latach 2017–2025	10
Wykres 2. Odsetek postępowań przygotowawczych w sprawie przestępstw motywowanych uprzedzeniami zakończonych skierowaniem do sądu (2017 –2024) (spadek do 18% w 2024 r. – minimum historyczne)	12
Wykres 3. Odsetek umorzeń z powodu niewykrycia sprawcy w 2024 r.	14
Wykres 4. Status postępowań w sprawach zgłoszonych organom ścigania przez Żydowskie Stowarzyszenie Czulent	29
Wykres 5. Sprawy zgłoszone organom ścigania przez stowarzyszenie Otwarta Rzeczpospolita, które zostały zamknięte w latach 2023–2025	31
Wykres 6. Sprawy zgłoszone organom ścigania przez stowarzyszenie Otwarta Rzeczpospolita, które pozostają w toku (stan na lata 2023–2025)	31

Jeśli doświadczasz
antysemityzmu
lub go widzisz
– **zgłoś to!**

Wejdź na
zglosantysemityzm.pl
lub zadzwoń:
12 400 00 08

**Twoje zgłoszenie
ma znaczenie**

Żydowskie Stowarzyszenie Czulent jest niezależną organizacją rzeczniczą działającą na rzecz demokratycznego, otwartego i odpornego społeczeństwa opartego na prawach człowieka. Koncentrujemy się na przeciwdziałaniu i reagowaniu na dyskryminację i przestępstwa motywowane uprzedzeniami, traktując je nie tylko jako naruszenia praw jednostki, lecz także jako zagrożenie dla stabilności demokracji, zaufania społecznego i jakości instytucji publicznych.

W naszych działaniach łączymy perspektywę prawną, społeczną i edukacyjną. Korzystamy z analizy danych, nowych technologii oraz interdyscyplinarnej wiedzy, by skutecznie identyfikować zagrożenia, projektować rozwiązania systemowe i wspierać instytucje w tworzeniu polityk publicznych.

Prowadzimy działania rzecznicze, monitorujemy zjawiska nienawiści oraz rozwijamy narzędzia i strategie przeciwdziałania dyskryminacji, dezinformacji i polaryzacji. W ramach platformy zglosantysemityzm.pl zapewniamy bezpłatną pomoc prawną osobom dotkniętym przestępstwami z nienawiści. Wzmacniamy także społeczności i organizacje mniejszościowe, rozwijając ich kompetencje i dostarczając narzędzi do aktywnego udziału w życiu publicznym oraz do włączania ich perspektywy w procesy decyzyjne na poziomie lokalnym i krajowym.

Działamy również jako *knowledge broker*: tworzymy analizy, raporty i rekomendacje wspierające instytucje publiczne, samorządy i organizacje społeczne w projektowaniu działań opartych na danych. Ułatwiamy przepływ wiedzy między badaczami, decydentami i praktykami, by skutecznie przeciwdziałać radykalizacji oraz wzmacniać demokratyczną odporność.

Współpracujemy z ponad 60 partnerami w Polsce i Europie – w tym z administracją publiczną, samorządami, uczelniami i organizacjami pozarządowymi. Jesteśmy aktywni w europejskich sieciach, takich jak ENCATE, ENMA czy CCOA, wspólnie rozwijając strategie i rozwiązania na poziomie Unii Europejskiej oraz wzmacniając udział społeczeństwa obywatelskiego w kształtowaniu polityk publicznych.

stowarzyszenie
żydowskie
czulent